

Teoretická východiska informační vědy: využití konceptuálního modelování v informační vědě [1]

Autor:

- [ČERNÝ, Michal](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 3](#) [3]

Rubrika:

- [Recenze](#) [4]

Klíčová slova:

- [informační věda](#) [5], [publikace](#) [6]

DROBÍKOVÁ, Barbora, Radka ŘÍMANOVÁ, Jiří SOUČEK a Martin SOUČEK. *Teoretická východiska informační vědy: využití konceptuálního modelování v informační vědě*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. 136 s. ISBN 978-80-246-3716-7.

Kniha autorů Barbory Drobíkové, Radky Římanové, Jiřího Součka a Martina Součka se pouští in media res, tedy do samé podstaty diskuse o tom, co je to informační věda a jakým způsobem by bylo vhodné a adekvátní definovat informaci. Je psána stručným a místy až deskriptivním stylem, kterému není obtížné porozumět; ostatně sami autoři jako cílovou skupinu vytyčují doktorandy na Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, takže žádná speciální teoretická či technická průprava není nutná. Názornosti a jazykové stránce autoři věnovali značnou pozornost, takže se domnívám, že jde o text, který může mít ambici na širší společenskou percepci.

To, co osobně velice oceňuji, je snaha o propojení informační vědy a knihovnictví. Nesnaží se je vidět jako dvě disciplíny s odlišným vývojem a vznikem, ale knihovnictví je zde substrát, ze kterého informační věda vyrůstá, a současně zdroj příkladů a základních názorových schémat. Odstranění dichotomie mezi knihovnictvím a informační vědou je možné vidět jako jeden z výrazných přínosů publikace.

V oblasti konceptuálního modelování autoři velice rychle opouštějí teoretickou rovinu a snaží se téma vztáhnout k něčemu, co je běžnou součástí knihovnického vzdělání, totiž práci se [standardem FRBR](#) [7] (Functional Requirements for Bibliographic Records, Funkční požadavky na bibliografické záznamy). Tak, jak kniha postupuje, sleduje linku od obecných úvah a jistých myšlenkových východisek, kde se autoři snaží ukázat, proč se domnívají, že konceptuální modelování je adekvátním prostředkem pro uchopování světa a informační vědy, až k praktickým analýzám FRBR, tedy k tématu kritické, metodologicky zakotvené reflexe praxe. Pasáže popisující modely jsou příkladem pečlivosti autorů a jejich snahy o integrální spojení teorie a praxe.

Zde si dovoluji drobnou poznámku – 19. století přineslo poněkud umělé metodologické rozlišení teorie a praxe, respektive vědy a praxe. Takové rozlišení je ale disfunkční a vnitřně neplodné. Věda bez praxe je bezduchou slepou implementací metodologií, praxe bez vědy nahodilým počínáním v příliš komplexním světě. Předložená kniha se snaží tuto propast zacetit, což je sice místy náročný úkol pro autory i čtenáře, ale obecně počin více než chvályhodný.

Zřejmě nejhodnotnější částí publikace jsou kapitoly čtyři a pět, ve kterých se autoři snaží nastínit vlastní pojetí informační vědy. Je možná škoda, že se autoři na tomto místě nezdrželi více a mimo pojetí standardů, ze kterých se informační věda „vylupuje“, se nepokusili o širší a pečlivější diskusi, která by umožnila rozvinout jejich myšlenky, což by mohlo být pro směřování informační vědy u nás nesmírně zajímavé. Přesto se domnívám, že se podařilo ukázat, jak lze metodou konceptuálního modelování přistupovat k informaci a informační vědě. Další práce tak čeká buď autoři, nebo jejich pokračovatele.

Zde je třeba říci, že kniha se snažila být skutečně stručným a hutným materiálem, který bude dostupný jak odborníkům z řad akademiků, tak také knihovníkům, což mělo za následek jisté krácení textu, po mém soudu větší, než by bylo vhodné. Jakkoli se asi nepatří říkat, co v knize mělo být a není, domnívám se, že jisté filosofické kotvení, ať již v pragmatismu, fenomenologii nebo třeba sociálním konstruktivismu, by publikaci více než prospělo.

Zkratkovitost je vidět na kapitole šesté, která se věnuje formálním jazykům a sémantice. Zde je zkratkovitost skutečně markantní, text přestává mít akademický odborný charakter a přechází často do souborů výpisků či zjednodušených (jak sami autoři připouštějí) již tak téměř popularizačních textů. Výsledkem jsou jak nepřesnosti, tak také obtížně patrný těsný vztah kapitoly ke zbytku textu.

Práce s literaturou je celkově slabou stránkou předloženého díla a šestá kapitola je z tohoto pohledu velice problematická; domnívám se, že by si zasloužila významné přepracování. Plyne z ní, že v seznamu použitelné literatury je také literatura referenční, což předpokládám (s ohledem na erudici autorů a pečlivost) není pravda.

Celou práci provázejí modely, které graficky reprezentují konceptuální schémata. Ta jsou zpracována nesmírně pečlivě a logicky, snad jen v jednom jsem našel chybu ve vazbách. Myslím, že vytvořit takovou publikaci muselo být nesporně velice pracné a je třeba za to autoři ocenit.

Jakkoli mohla být má recenze v jistých ohledech kritická, domnívám se, jde o text, se kterým mohou sami autoři dále pracovat a integrálně ho rozvíjet. Ostatně stojí na jejich článcích a dlouhodobém zájmu. Pokud by se podařilo konceptuální modelování do informační vědy více prosadit a hlouběji je také teoreticky reflektovat, bylo by to jistě ku prospěchu věci. Domnívám se, že jde o téměř povinnou literaturu každého informačního vědce nebo knihovníka, který bude pracovat s FRBR.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3/teoreticka-vychodiska-informacni-vedy-vyuziti>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3/teoreticka-vychodiska-informacni-vedy-vyuziti>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/cerny-michal>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3>
- [4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/recenze>
- [5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/informacni-veda>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/publikace>
- [7] <https://www.ifla.org/publications/functional-requirements-for-bibliographic-records>